

savaş, göç, ırkçılık: umut var mı?

Levent Küey

Psikiyatri Doçenti

İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul

Avrupa Psikiyatri Birliği Yönetim Kurulu Üyesi (2015-2019)

Dünya Psikiyatri Birliği önceki Genel Sekreteri (2008-2014)

TTB Savaş, Göç ve Sağlık Çalıştayı, 28 Ekim 2017, Ankara

**hekimlerin, sağlık çalışanlarının,
ruh sağlığı uzmanlarının**

konuyla ne ilgisi var?

Şiddet ve savaş
sağlığa / ruh sağlığına zararlıdır

İrkçilik ve ayrımcılık
sağlığa / ruh sağlığına zararlıdır

Kitlesel sürgün, zorunlu göçler
sağlığa / ruh sağlığına zararlıdır

Şiddet ve savaş sağlığa/ruh sağlığına zararlıdır

Doğrudan

Şiddet, savaş, işkence ve ilgili suistimaller öldürür.

**Ayrıca, beş temel uyum sistemine zarar verir:
güvenlik; insani bağlar; kimlik algısı;
varoluşsal anlam; adalet**

Şiddete maruz kalanların ileriki yıllarda şiddet uygulayıcılarına dönüşme oranı yüksektir ve böylelikle şiddet sarmalı beslenir.

Şiddet ve savaşlar ruh sağlığına zararlıdır

Dolaylı

(ara değişkenleri harekete geçirerek)

**Şiddet ve savaş yaygın yoksullaşma, açlık,
kitlesele sürgün ve zorunlu göçlere neden olarak
hastalıklara / ruhsal hastalıklara
yatkınlaştırıcı ya da tetikleyici etki yapabilir**

Şiddet ve savaşlar ruh sağlığına zararlıdır

Yoksulluk

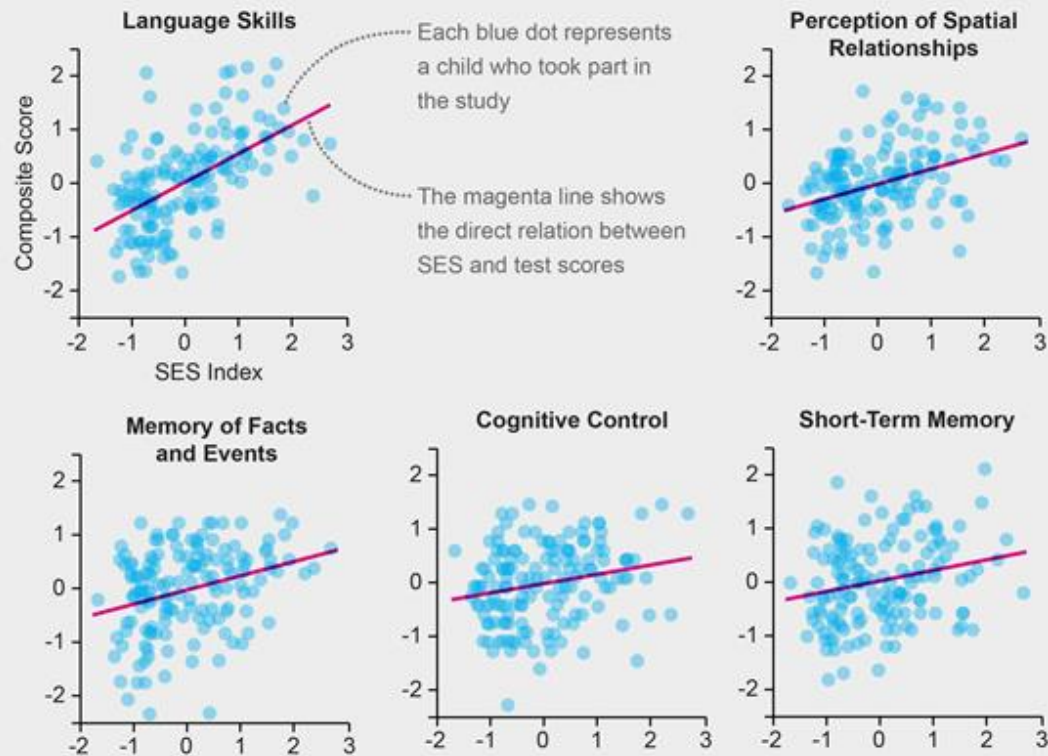
Yoksulluk beynin işlevlerini etkiliyor mu?

**Farklı SED'den 150 çocukta
Beynin belirli bölgeleriyle ilişkili bilişsel işlevleri
değerlendiren standard psikolojik testler**

Kimberly G. Noble et al. Socioeconomic Gradients Predict Individual Differences in Neurocognitive Abilities, Developmental Science, (10):4; July 2007.

Wealth Effect

Children tended to perform better on various cognitive skills when socioeconomic status (SES) was higher. SES was the factor that explained nearly a third of the difference in performance on language tasks between children from high- and low-income homes, whereas it demonstrated a smaller but still significant portion for other cognitive measures.

**Yoksulluğun beyin üzerindeki doğrudan etkisini
kanıtlamak için
beynin kendisinin incelenmesi gerekir.**

**1,100 çocuk ve ergen
Ailenin gelir düzeyi ile
beynin yapısal farklılıkları arasında ilişki var**

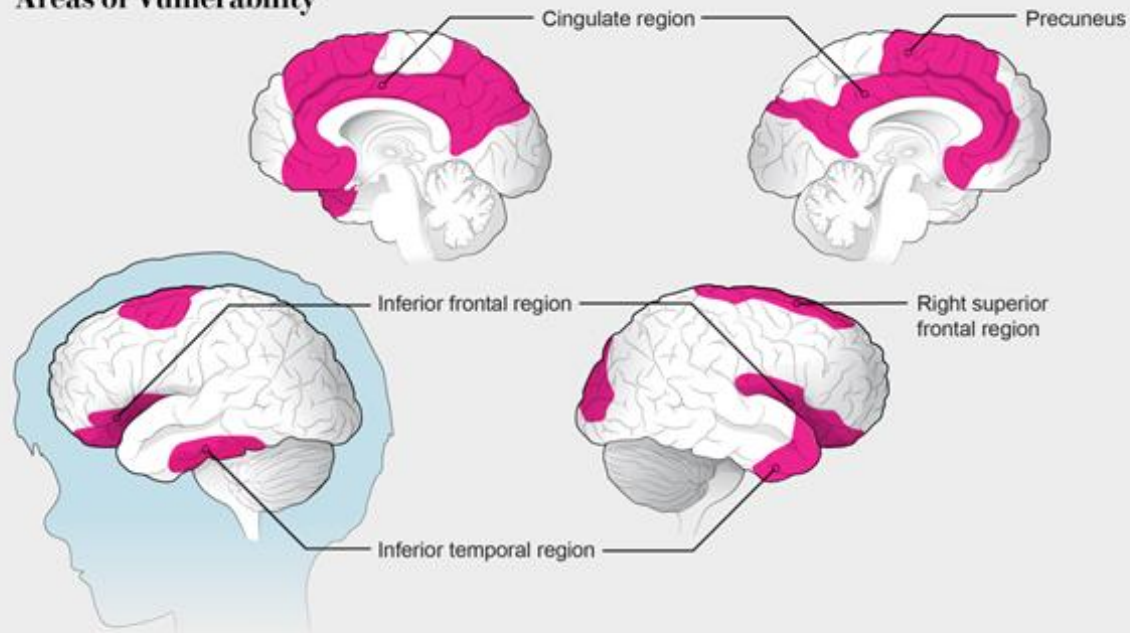
**Özellikle en düşük gelir grubunda beyindeki
gelişimsel hasar daha belirgin
(kortikal yüzey alanı düşük)**

Kimberly G. Noble et al., Family Income, Parental Education and Brain Structure in Children and Adolescents,” Nature Neuroscience, (18):2015.

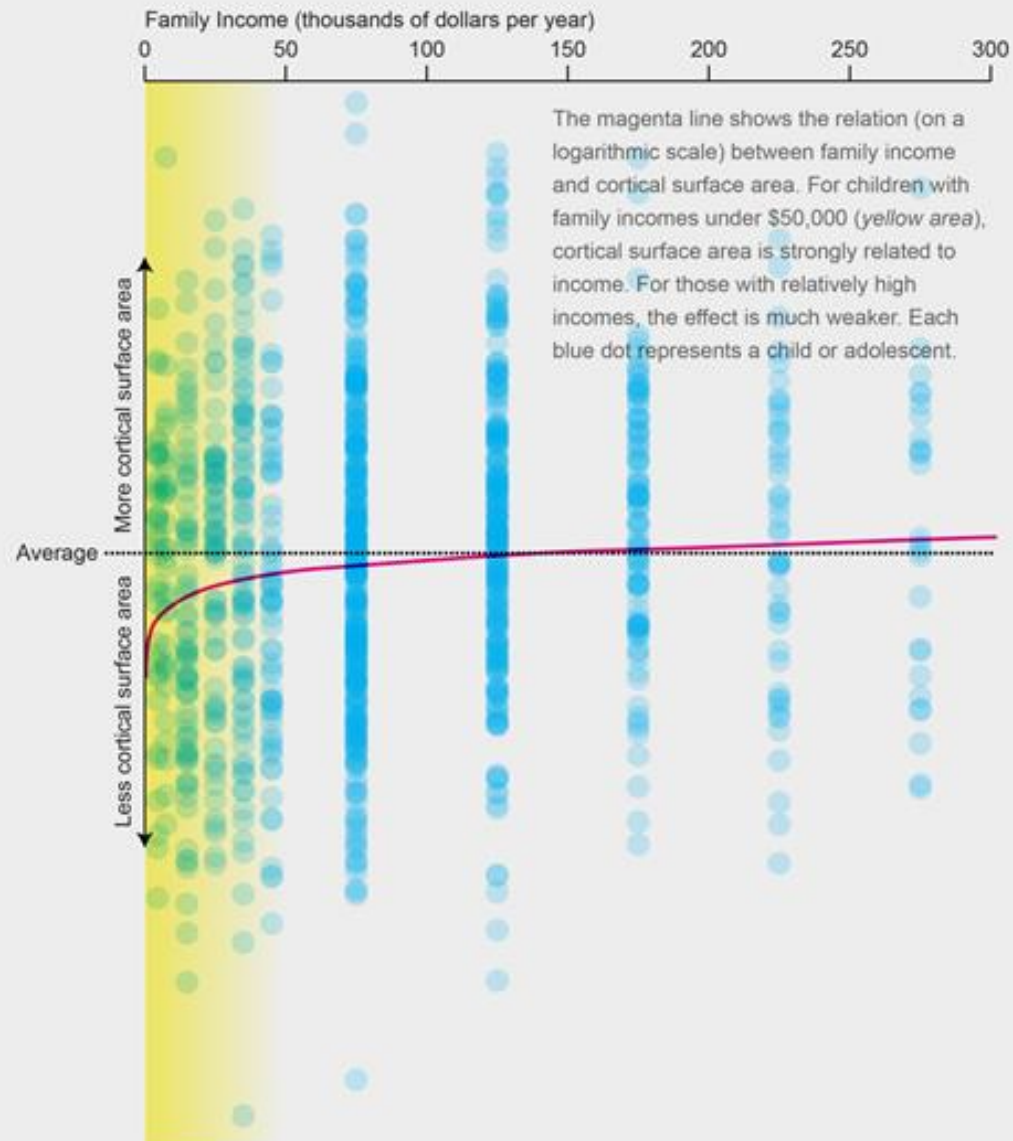
A Brain on Poverty

The travails of an impoverished upbringing reduce the surface area of some parts of the cortex more than others. The affected regions (*magenta*) participate in various forms of mental processing. The researchers demonstrated the connection by plotting collected measures of the affected regions (referred to as the cortical surface area) by socioeconomic status.

Areas of Vulnerability

Who Suffers Most

Irkçılık ve ayrımcılık sağlığa / ruh sağlığına zararlıdır

Chakraborty A, Mc Kenzie K. Does racial discrimination cause mental illness? *BJP* 2002, 180:475-477

Krieger N, Rowley DL, Herman AA, Avery B, Phillips MT. Racism, sexism, and social class: implications for studies of health, disease, and well-being. *Am J Prev Med*. 1993;9:82-122

Prather Cynthia, Fuller Taleria R., Marshall Khiya J., and Jeffries William L. IV. The Impact of Racism on the Sexual and Reproductive Health of African American Women. *Journal of Women's Health*. July 2016, 25(7): 664-671.

Stephanie Wallace, James Nazroo, and Laia Bécaries. Cumulative effect of racial discrimination on the mental health of ethnic minorities in the UK. *American Journal of Public Health* July 2016, Vol. 106, No. 7 : pp. 1294-1300

Eisenberger NI, Lieberman MD. Why rejection hurts: a common neural alarm system for physical and social pain. *Trends Cogn Sci*. 2004 Jul;8(7):294-300.

Eisenberger NI, Lieberman MD, Williams KD. Does rejection hurt? An fMRI study of social exclusion. *Science*. 2003; 302:290-292.

Eisenberger NI, Jarcho JM, Lieberman MD, Naliboff BD. An experimental study of shared sensitivity to physical pain and social rejection. *Pain*. 2006 Dec 15;126(1-3):132-8.

Hutchinson, Dale L. (2016) *Poverty and Pestilence in Colonial Atlantic America*

Gibbons, Frederick X.; Kingsbury, John H.; Weng, Chih-Yuan; Gerrard, Meg; Cutrona, Carolyn; Wills, Thomas A.; Stock, Michelle. Effects of perceived racial discrimination on health status and health behavior: A differential mediation hypothesis. *Health Psychology*, Vol 33(1), 2014, 11-19.

Smith, Timothy B.; Trimble, Joseph E. ((2016)). Mental health service utilization across race: A meta-analysis of surveys and archival studies. in Smith, Timothy B. Trimble, Joseph E. (eds.). *Foundations of multicultural psychology: Research to inform effective practice*. , (pp. 67-94). Washington, DC, US: American Psychological Association, viii,

Eisenberg NI. The pain of social disconnection: examining the shared neural underpinnings of physical and social pain. *Nat Rev Neurosci*. 2012 May 3;13(6):421-34. doi: 10.1038/nrn3231.

Williams DR (2006). Race, Socioeconomic Status, and Health The Added Effects of Racism and Discrimination. *Annals of the New York Academy of Sciences*. doi: 10.1111/j.1749-6632.1999.tb08114.x

Irkçılık ve fizik/ruhsal sağlık arasındaki ilişki

- **Meta-analiz**
- **293 araştırma, 333 makale, 1983-2013**

Irkçılık ile

- **ruh sağlığında bozulma**
- **genel sağlıkta bozulma**
- **fizik sağlıkta bozulma**

arasında güçlü bir ilişki var.

- **Yaş, cinsiyet, doğumyeri, eğitim düzeyinin bu ilişki üzerinde etkisi yok.**

- **Şiddet, savaş**
- **İrkçılık, ayrımcılık ve ilintili**
- **Kitlesel sürgün ve zorunlu göçler**

**temel bir toplum sağlığı / ruh sağlığı sorunu
olarak ele alınmalıdır**

Tarih, Şiddet, Ümit: Şiddetin Psikososyal Boyutları
IV. Sosyal Psikiyatri Sempozyumu, 7-9 Mayıs 1997, Adana

Psychosocial aspects of violence: is there a place for hope?
WPA Regional & Interzonal Congress, 16-20 September, 2004, Lahore

Breaking the mirrors: stigma against the Other in the context of migration and mental health, 1st European Congress of Social Psychiatry, 2012, Geneva

Psikososyal açıdan şiddet: gelecek için ümit var mı?
48. Ulusal Psikiyatri Kongresi, Bursa, 2012

Duvarlar, kökler, kimlikler: üçüncü alan mümkün mü?
XXI. Ulusal Sosyal Psikiyatri Kongresi 10-13 Eylül 2015, Çanakkale

Mental health consequences of racism and discrimination: what could psychiatrists and mental health workers do?
DTGPP Kongress 2016, 14-17 September 2016, Hamburg

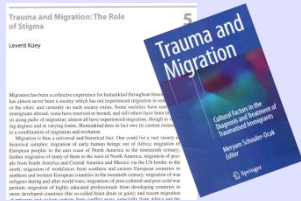
Violence towards foreigners: the role of professional societies in mental health to facilitate reconciliation and social cohesion: Living in Diversity: a fact or an illusion?

WPA International Congress, Cape Town, 21.11.2016

Küey L (1998) Erscheinungsformen der Depression in der Türkei. Chancen und Risiken von Migration: Deutsch-türkische Perspektiven Koch E, Özek M (eds) içinde. Freiburg im Breisgau: Lambertus-Verlag

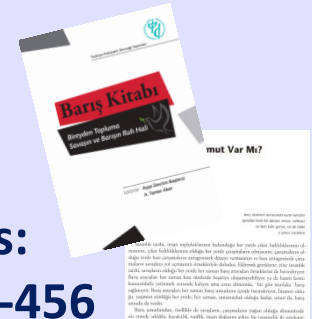
Küey L. (2014). Sürgün ve hüzün: İzmir'in amane şarkıları. Psikanaliz Buluşmaları-8, Küey AG. (ed.) İstanbul: Bağlam Yayıncılık

Küey L. Trauma and Migration: The Role of Stigma, in Trauma and Migration (ed: Schouler-Ocak Meryam) Springer, 2015, pp: 57-69.

Küey L. Barış için umut var mı?

Barış Kitabı - Bireyden Topluma Savaşın ve Barışın Ruh Hali (eds: Başterzi AD, Aker AT) içinde. TPD yayınları 2015, Ankara, s: 435-456

Şiddet, saldırganlık

Göç

İrkçilik, ayrımcılık

Umut

İleride Güzel günler Göreceğiz
Demişlerdi. Daha ne kadar GİDECEĞİZ

Şiddet

Şiddet ve saldırganlık karmaşık insan davranışlardır

hafif incitici bir sözden, taammüden işlenmiş en vahşi cinayete kadar;

dürtüsel bireysel saldırganlıktan, örgütlü, planlı, kasıtlı, amaçlı cinayetlere, terör saldırılarına kadar,

en kendiliğinden gelişen grup saldırısından, kışkırtılmış linç eylemlerinden, en örgütlü şiddete, kitlesel şiddet ve savaşlara kadar

şiddete ilişkin psikososyal gerçek:
şiddetin daha çok şiddet doğurur

İnsanlık tarihi şiddet ve savaşlarla dolu

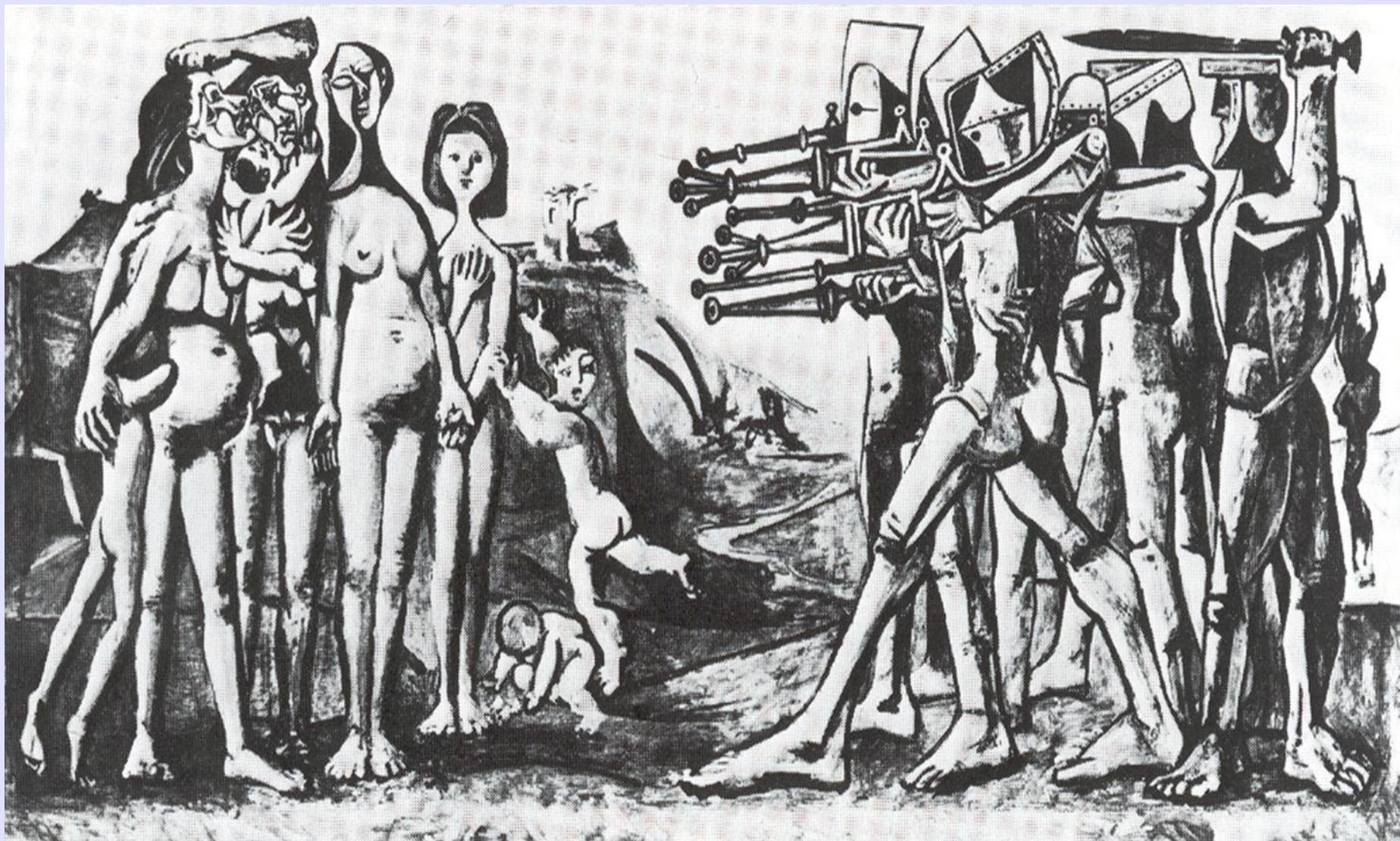
insan toplulukları - çıkar farklılıkları

çıkâr farklılıkları - çatışmalar

çatışmalar - bazı çatışmalar antagonistik düzeyde

bazı antagonistik çatışmalar - şiddet/savaş

**insan türü kendisinden önceki atalarında görülmeyen
bir biçimde, tür içi ölümüne sistematik, planlı şiddet
uygulayan canlı oldu**

Massacre in Korea, Picasso, 1951

Saldırganlık ve şiddet eylemleri

- **Birincil mi?**
- **Evrimsel, evrensel ve toplumsal bir kader mi?**
- **Sosyal çevresel etkenler, toplumsal atmosferin etkisi?**
 - **Şiddetin kuşaklar arası geçişi**

12 yaşındaki mucit ışkence aleti yaptı

Hürriyet, 1995

Göç

Dünyaya yayılma yolları

<https://genographic.nationalgeographic.com/human-journey/>

Göç

- Ekonomik göç, Sürgün, Zorunlu göç,
- Mülteci, İltica, Sığınma, Sığınmacı
- Göçler yaşamın birçok alanını ilgilendiren karmaşık bir toplumsal olgudur.
- Göçler, aynı zamanda, öteki ile karşılaşma sayesinde çoğulcu kültürel toplumlara da bir olanak sunuyor
- **Kitlesele sürgün, zorunlu göçler**

2016 sonu itibariyle tüm dünyada

**Kitlesel sürgün, Zorunlu göç
65.6 milyon**

**Silahlı çatışmalar, şiddet, savaşlar, işkence ve insan
hakları ihlalleri sonucu**

Kitlesel sürgüne uğrayan insan

2016 sonu itibariyle tüm dünyada

**Kitlesel sürgün, Zorunlu göç
65.6 milyon**

%62

Ülke içi göç (IDPs)

%34

Mülteci (refugee)

4%

Sığınmacı (asylum seekers)

Nüfus açısından

Dünyanın 22.

Avrupanın 4.

büyük ülkesi

**115 kişiden
birisi**

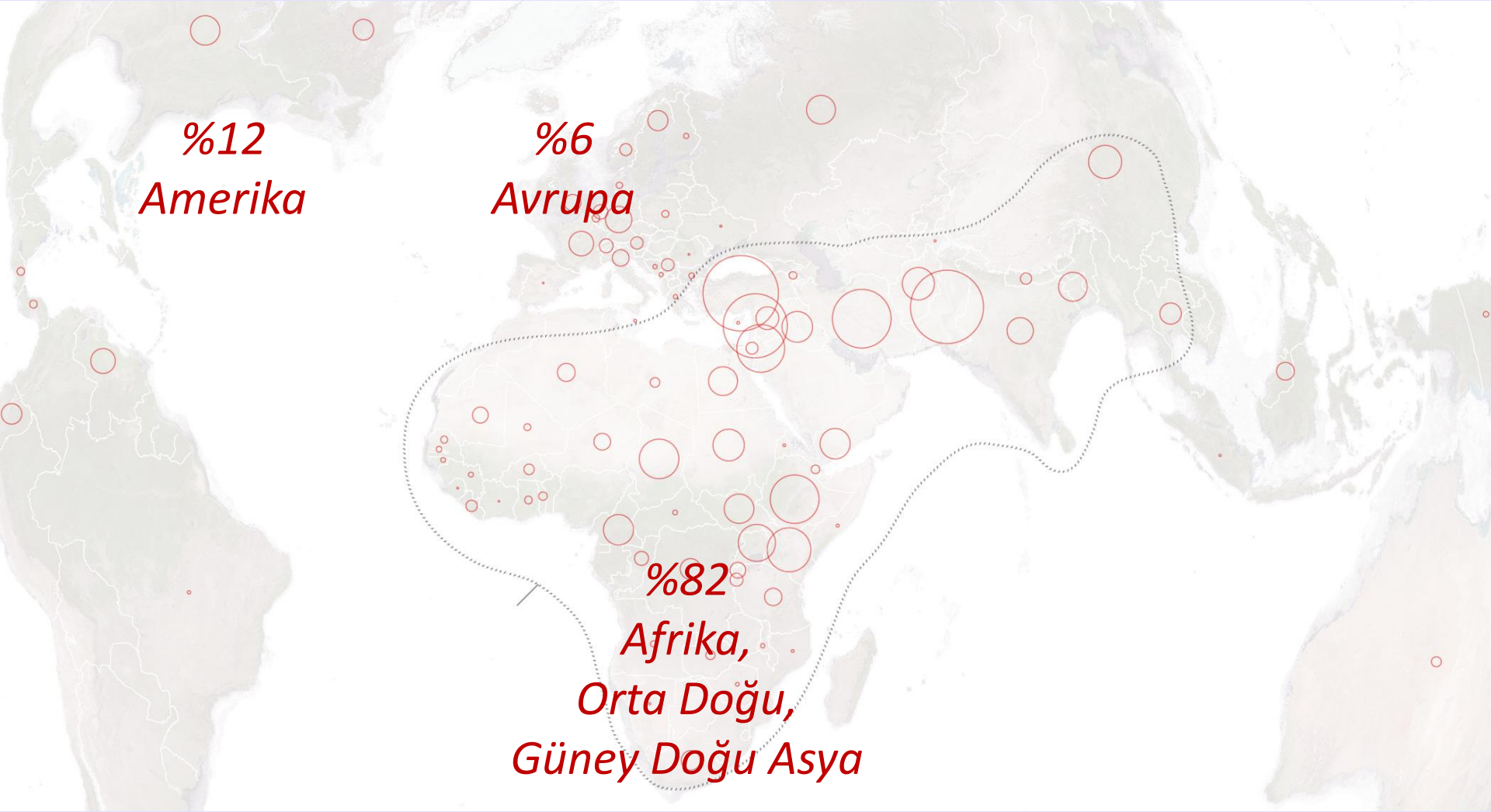
**dakikada
20 kişi**

evini terk etmek zorunda kaldı

Dünyada kitlesel sürgün

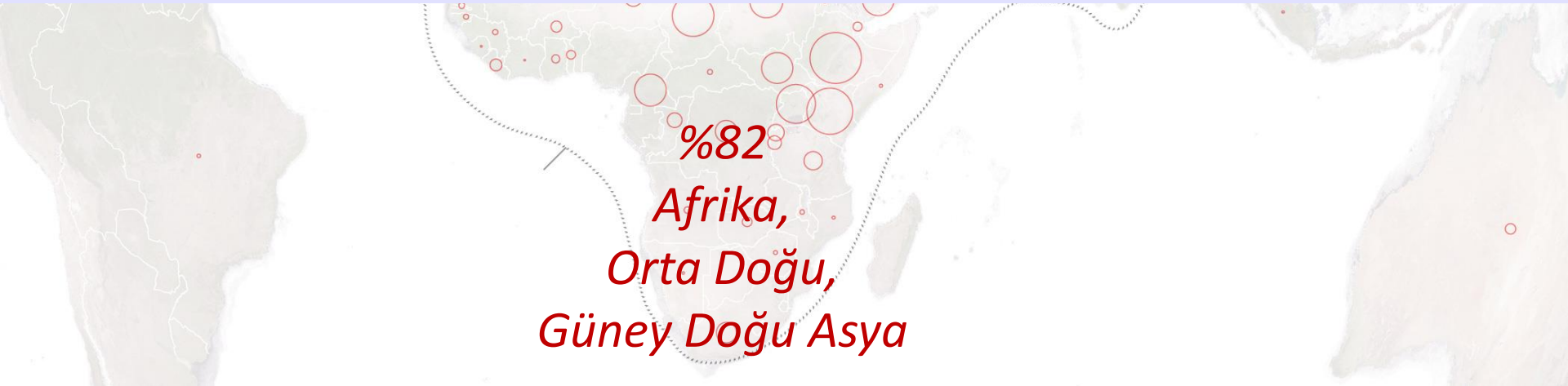
Kitlesel sürgüne uğrayan insanlar nerede yaşıyor?

Kitlesel sürgüne uğrayan insanlar nerede yaşıyor?

**Bu afetin yükünün çok büyük bir kısmını
gelişmekte olan ülkeler taşıyor**

%51
18 yaş altı

Primary enrolment rates / **Children**

91%

of **children** around
the world attend
primary school

SOURCE: UNESCO (2014)

Primary enrolment rates / **Refugee Children**

Only
50%

of **refugee children**
attend **primary**
school

SOURCE: UNHCR (2015)

**Dolayısıyla bu toplumsal afet
gelecek kuşakları etkilemeye devam edecek**

Zorunlu göç, Kitlesele sürgün: psikososyal afet

- **Hiçkimse zorla evini terk etmek istemez**
- **Mülteci olmak iradi bir tercih değildir**
 - **Önceden planlanmamıştır**

2015

Sağlık/ruh sağlığı üzerindeki etkilerini belirleyen özellikler (1/2)

**Hayati tehlike durumu
'öl' ya da 'kaç'**

**Mülteci: tüm geçmişini, bilinmeyen bir gelecek için
terk etmek zorunda kalan kişi**

Kayıp ve kayıp tehdidi

Depresyon ve anksiyete bozuklukları

Sağlık/ruh sağlığı üzerindeki etkilerini belirleyen özellikler? (2/2)

İnsan eliyle yapılan travma

**İnsan eliyle yapılan travmalar,
doğal olaylara bağlı travmalara
göre daha fazla TSSBa yol açar**

Kısa/orta vadede

- **%60 ruh sağlığı sorunları: TSSB, depresyon ve anksiyete bozuklukları, psikoz, dissosiyatif bozukluklar**

Fazel M, Wheeler J, Danesh J (2005). Prevalence of serious mental disorder in 7000 refugees resettled in western countries: a systematic review. Lancet 365(9467):1309-14.

Keyes EF (2000). Mental Health Status in Refugees: an integrative review of current research. Issues in Mental Health Nursing 21:4

Yüksek Risk Grupları

- Tek ebeveyn (kadın)
- Ergen ve yaşlılar
- Resmi belgeleri olmayanlar
- Öncesinde yeti yitimi, hastalık
- Şiddet, işkence görmüş olanlar
- Aşırı yoksullar

Lindert, J., von Ehrenstein O, Priebe S, Mielck A, Brähleret E. Depression and anxiety in labour migrants and refugees. Soc Sci Med, 2009. 69: p. 246-257.

Heeren M et al. Psychopathology and resident status - comparing asylum seekers, refugees, illegal migrants, labor migrants, and residents" in Compr Psychiatry; 2014; 55(4), 818-25.

Hassan, G, Kirmayer, LJ, MekkiBerrada A., Quosh, C., el Chammay, R., Deville-Stoetzel, J.B., Youssef, A., Jefee-Bahloul, H., Barkeel-Oteo, A., Coutts, A., Song, S. & Ventevogel, P. Culture, Context and the Mental Health and Psychosocial Wellbeing of Syrians: A Review for Mental Health and Psychosocial Support staff working with Syrians Affected by Armed Conflict. Geneva: UNHCR, 2015

Uzun vadede

- Savaş sonrası zorunlu göç ve kitlesel sürgüne uğrayanlarda yıllar sonra dahi ruhsal hastalık oranları yüksek
- Bu yüksek risk sadece savaş travmasına değil, aynı zamanda göç sonrası sosyo-ekonomik etkenler ve ayrımcılığa da bağlı

İrkçılık, ayrımcılık

Irkcılık

- "Bir ırkın diğerlerinden üstün olduğu inancı, tutumu, davranışı"

Irkcı ayrımcılık

BM tanımı:

"toplumsal hayatın herhangi bir alanında, ırk, renk, köken, ulus ya da etnisite zemininde inşa edilen hertürlü ayırım, dışlama, sınırlama veya yeğleme"

Sosyolojik açıdan

İrkçiliğin altında yatan ideoloji: insanların davranış ve potansiyelleri açısından ayırık farklı gruplara ait oldukları ve bu gruplar arasında üstünlük ilişkileri olduğu görüşüdür.

19 YY. /20. YY. ‘bilimsel ırkçılık’

İnsanlar ırklara ayrılmıştır; bazıları diğerlerinden daha üstün, bazıları daha aşağıdadır; dolayısıyla, bunlara farklı davranılması meşrudur.

Oto Benga
Afrika Kongo'lu genç bir adam

Oto Benga

21 yaşında Kongo'dan kaçırılıyor ve
1904 St. Louis Dünya Fuarında sergileniyor

BUSHMAN SHARES A CAGE WITH BRONX PARK APES

Some Laugh Over His Antics, but
Many Are Not Pleased.

KEEPER FREES HIM AT TIMES

Then, with Bow and Arrow, the Pygmy
from the Congo Takes to
the Woods.

There was an exhibition at the Zoological Park, in the Bronx, yesterday which had for many of the visitors something

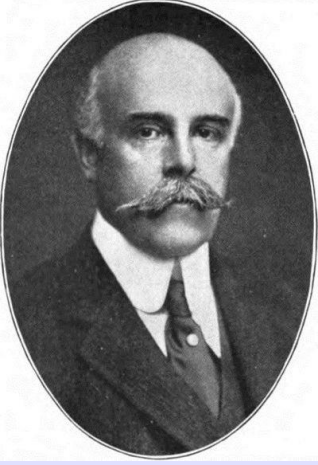
*New York Times,
September 9, 1906*

book in which the hero or heroine is poorly rewarded.

"Something about it that I don't like," was the way one man put it.

The exhibition was that of a human

Oto Benga daha sonra 1906'da, New York Bronx Hayvanat Bahçesinde bir orangutan ile birlikte aynı kafeste sergileniyor

Madison Grant (1865 – 1937)
New York Zooloji Derneđi Sekreteri

**Öjeni ve ırkların korunması konusundaki
çalışmalarıyla ünlü bir hukukçu.**

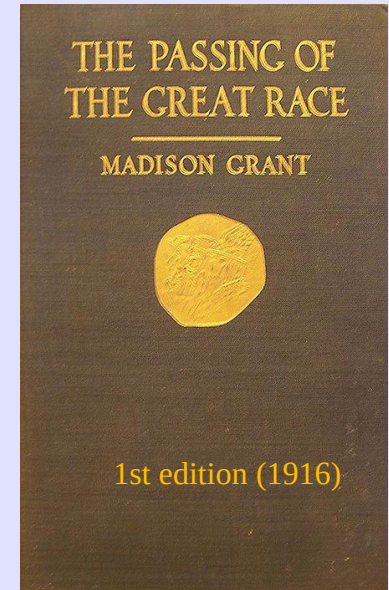
**En meşhur ‘bilimsel ırkçılık’ kitabının yazarı (1916).
ABD’ye göç yasalarının sertleşmesini, kısıtlamaların
artmasını sağlayan kişi.**

The Passing of the Great Race

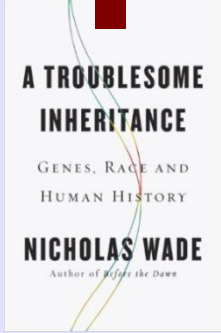
Grant'ın bu kitabı Almanya'da, Naziler iktidara geldikten sonra tekrar basılan ilk 'yabancı' kitap.

1930'da, Adolf Hitler, Grant'a mektup yazıyor:

"Senin kitabın benim İncil'imdir."

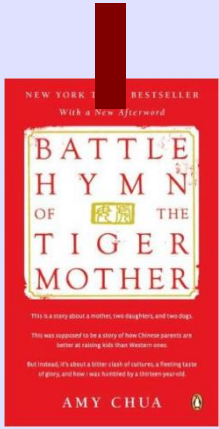

Spiro, Jonathan P. (2009). *Defending the Master Race: Conservation, Eugenics, and the Legacy of Madison Grant*. Univ. of Vermont Press. ISBN 978-1-58465-715-6

Nicholas Wade, *A Troublesome Inheritance: Genes, Race, and Human History*, Penguin, 2014

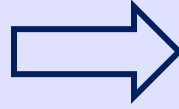
“Bazı ırklar diğerlerinden daha yaratıcı ve zekidir. Çinliler boyun eğmeye yatkındır; Afrika’daki kabileler dürtüseldir, ellerindeki herşeyi hemen tüketirler; öte yandan, Avrupalılar, daha düşünceli ve ileriye öngörebildikleri için zenginleşmişlerdir.”

Amy Chua, Battle Hymne of the Tiger Mother, Penguin, Reprint ed., 2011

“Bazı ırklar tartışmasız daha üstündür. Kültürel geçmişim beni girişimcilik ateşiyle doldurdu. Kızlarımı sıkı bir “Çin usûlü” ile eğittim. Onları başarılı olmaları için mümkün olduğu kadar zorladım. Çin kültürü üstündür; bu da, Asya’lı çocuklar başarılı olurken, neden Batılı akranlarınının kar taneleri gibi orda burda uçuştüğünü açıklar.”

etiketleme

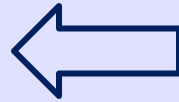
kalıp yargılar

**'biz' ve 'onlar'
kategorileme**

**anksiyete, korku,
acıma, utanma,
yabancılaşma,
önyargılar
vb duygular**

ayrımcılık

`biz` ve `onlar`

- **Grup kimliği ihtiyacı**
- **`biz` and `onlar` kategorilerini kim belirliyor?**
- **nasıl/ne amaçla kullanıyor?**
- **Toplumsal güç ilişkileri: Egemen 'zeitgeist'**

Ötekileştirme, dehümanizasyon

- Bir grubun özellikleri ‘norm’ dışı kabul ediliyor
- Hayali farklılıklar ya da farklılık beklentileri üzerine kuruluyor
- ‘Biz’ burada, ‘onlar’ orada
- ‘Dehumanization’
- İnsandışı-laştırma, insan görmeme, insanlıktan çıkarma

Said, Edward. (1978) Orientalism. New York: Pantheon Books. pp.357; Gregory, Derek. (2004). The Colonial Present. Blackwell publishers. pp.4; Said, Edward. (1978) Orientalism. New York: Pantheon Books. pp.360; Mountz, Alison. (2009) Key Concepts in Political Geography. SAGE. pp. 328

1933, Berlin

in 1967 organizers of the Boston marathon trying to stop Kathrine Switzer from running; but she had managed to complete as the first woman to do so

- **İrk, etnisite, milliyet, cinsiyet, din temelli ayrımcılık büyük trajedilere, kırımlara, katliamlara, köleliğe, insan kaçakçılığına, savaşlara yol açmıştır, ya da bunlara kavramsal kıyafet olarak giydirilmiştir.**
- **İnsanlık tarihi, ‘öteki ilan edilenler’in uğradığı vahşetler tarihidir.**

**Öteki
“damga”**

yeniden şiddet

stereotipler

Travma, Yeti yitimi

önyargılar

Nefret, suçluluk

Düşük benlik saygısı

ayrımcılık

şiddet

**Öteki
“damga”**

yeniden şiddet

stereotipler

Travma, Yeti yitimi

önyargılar

Nefret, suçluluk

ayrımcılık

Düşük benlik saygısı

**karşı şiddet
şiddet**

Ayrımcılık

- * Ayrımcılık insanın bütününe hedefler
- * Ayrımcılığa uğrayanın tüm diğer özelliklerini de dışlamaya tabi kılar
- * Grup içi farklılıkları yok sayar, insan dışı kılar, homojen bir grupmuşcasına ele alır
- * Bir toplumda herhangi bir grup ayrımcılığa uğruyorsa, tüm diğer grupların da ayrımcılığa uğrama riski artar

Umut

**Bir kişi, o toplumda, ‘öteki’ olarak damgalanmış
bireyle karşılaştığında, bu karşılaşmanın**

**saldırganlık ve şiddete varması dışında
bir yol var mı?**

- Bu konuda, Derrida'nın `hospitality` ('öteki'ne yer açma; konukseverlik) kavramına başvurulabilir. `Hospitality`, 'öteki'ne, ona giydirilen sosyal etiketlerden/isimlerden bağımsız olarak, açık olma halidir; kendilik alanında, ötekine yer sunabilme halidir.
- Bu yolla bir yabancı, bir sürgün, davetli bir konuk ya da beklenmeyen bir ziyaretçi önceden kim olduğuna bakılmaksızın içeriye alınmış ve ona kendilik içinde, içeride/burada yer açılmış olur.

- ‘Öteki’ ile karşılaşıldığında, ancak ‘hospitality’ yolu ile, ‘öteki’nin varlığını tanımak, ‘öteki’nin varlığına muhtaç olduğunu kavramak ve ‘öteki’nin bir tehdit değil bir zenginlik olduğunu anlamak mümkün olabilir.
- Bu da, birbirlerini ‘öteki’ görenler arasında işbirliklerinin ve dayanışmanın geliştirilmesini mümkün kılabilir.

Thousands of people march through central London to show support for refugees, 12 September 2015.

© Amnesty International

Residents of Kiel, Germany, welcome a bus carrying refugees arriving in the town, 2015 by Carsten Rehder/EPA

Shoes and clothes are collected for refugees and are laid out at a community center near the train station in Dortmund, Germany

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/11847545/Migrant-crisis-Refugees-welcomed-in-Germany-like-war-heroes-as-Berlin-expects-10000-in-one-day.html>

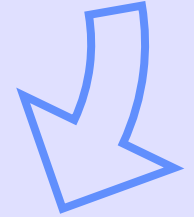
A collection of shoes, donated by Hungarians for the war refugees, and sorted by human rights workers at a train station in Budapest.

(Photo: Zoltan Grossman/via Facebook)

“öteki/yabancı”

‘hospitality’

varoluşunu tanıma

karşılıklılık

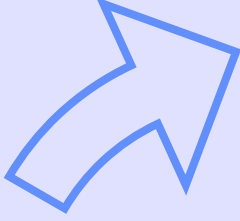
işbirliği

zenginleşme

çoğul kimlikler
“Ben”/“Öteki”
eşdeğerdedir

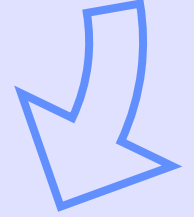
zenginleşme

‘hospitality’

işbirliği

varoluşunu tanıma

karşılıklılık

Yalnızca ‘biz’e değil, ‘öteki’lere de ihtiyacımız var

- **‘Öteki’ kendimizi inşa ettiğimiz aynamızdır**
 - **Ayrımcılık, ‘öteki’ni yok eder**
- **Ayrımcılık kendi aynalarımızı yok eder**

**`Öteki`ne uygulanan şiddet, 'ben'i,
aynalarından mahrum bırakır**

**Aynaları kırılmış bir toplum,
kendi yüceltilmiş tekil kimliği içinde boğulur,
insan doğasından gelen çoğulculuk yok olur ve
başka toplumlara karşı da saldırganlaşabilir**

**Aynaları kırılmış bir toplum,
hem `Öteki`nden, hem de, 'ben'inden mahrum kalır**

Tekil kimlikler bir yanılısamadır, şiddet içerir

Kültürel hiyerarşi fikri

"Bazı kültürlerin diğerlerinden üstün olduğu" fikri

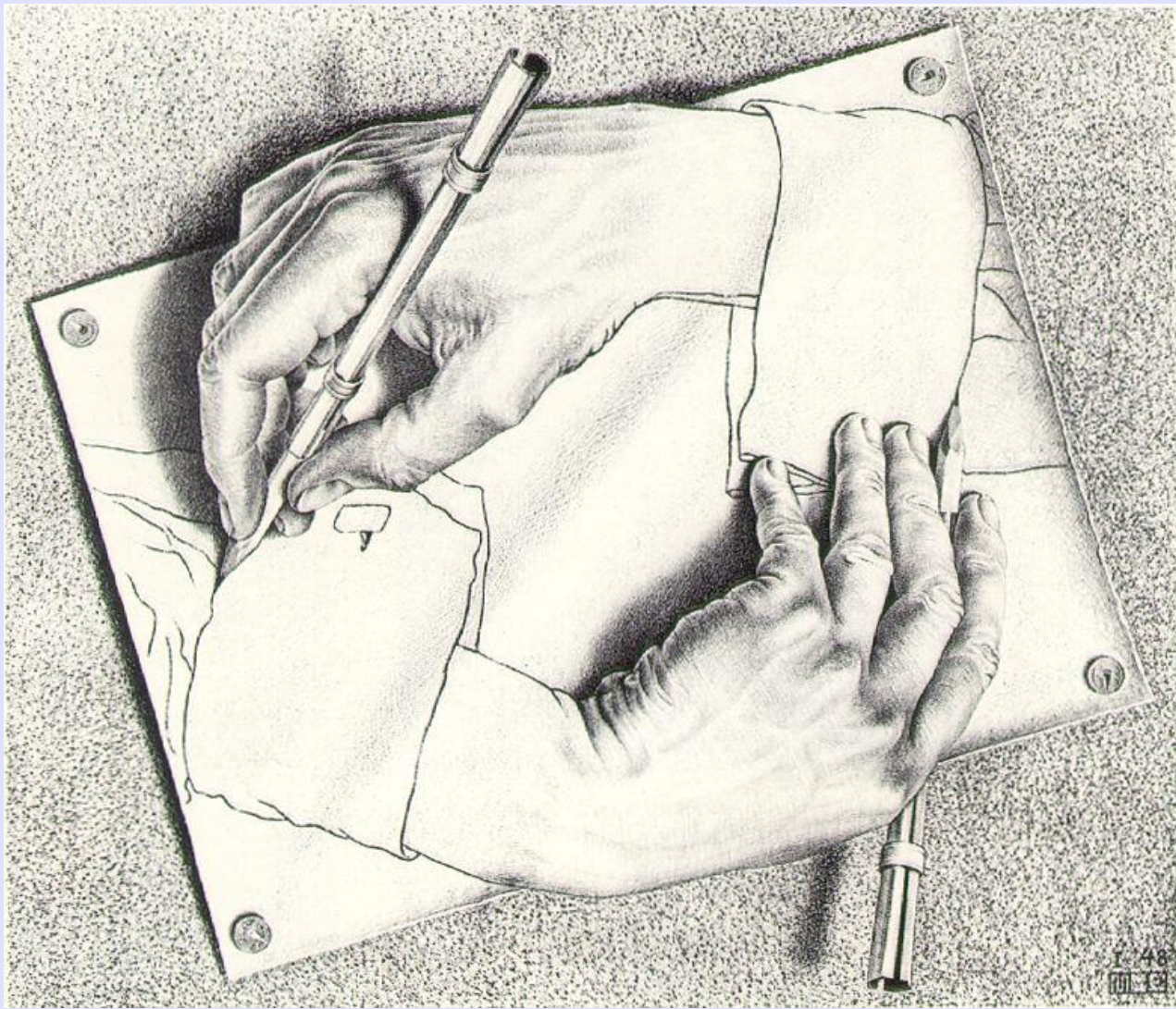
**"saf/temiz/bozulmamış" bir kültürün
"karışmış" kültürlere üstün olduğu fikri**

kabul edilemez

**İnsanların herhangi bir yaşam alanında
"kültürün/hayatın tekilleştirilmesi, saflaştırılması"
meşru olamaz**

Gerçeklik: çoğuldur, renklidir, kucaklayıcıdır

**İnsan topluluklarının tarihi
`Ben` ve `Öteki`nin birbirlerini yeniden yeniden,
birlikte inşa etme süreçleridir**